

ЗМІНИ В СТАВЛЕННІ ДО ПРОБЛЕМИ ЗАЛЕЖНОСТІ У РОДИЧІВ ХВОРИХ НА АЛКОГОЛІЗМ ТА НАРКОМАНІЮ ВНАСЛІДОК ГРУПОВОЇ РОБОТИ

І. Грига, Г. Ходас (Школа соціальної роботи)

Останнім часом розширюється коло реабілітаційних заходів у вітчизняній наркологічній практиці. Все більш вживаним стає метод групової роботи як з хворими, так і з їхніми родичами, зважаючи на концепцію співзалежності. Дане дослідження було здійснено з метою вивчення впливу групової роботи на ставлення матерів та дружин хворих до різних аспектів алкоголізму та наркоманії.

Проведено структуроване опитування 60 дружин/матерів хворих, що є користувачами Печерського відділення "Соціотерапія". Дві основні підгрупи складала 17 дружин (середній вік — 43.9, $SD=9.5$) та 13 матерів (середній вік — 56.8, $SD=4.9$), які брали участь у груповій роботі. В дві контрольні підгрупи у відповідній кількості було включено дружин та матерів, які лише спорадично відвідують індивідуальні консультації психолога. Відмінності вікових середніх між основними та контрольними підгрупами дружин та матерів не є суттєвими.

Стійкі суспільні стереотипи відносно хворих на алкоголізм та наркоманію обумовлюють водночас стигматизацію та ізоляцію їхніх рідних. Це утруднює залучення співзалежних до психосоціальної роботи, особливо до роботи у групі. Складний процес саморозкриття, аналіз власних уявлень, механізмів психологічного захисту, моделей поведінки та спілкування часто викликає опір та недовіру. Значно менша недовіра до цього методу у дружин, ніж у матерів, що реєструвалася у контрольних підгрупах, свідчить про більший конструктивізм та гнучкість перших.

Специфіка стосунків із залежним членом сім'ї обумовила ті факти, що дружини значно частіше за основну проблему, яка виникає внаслідок хвороби чоловіка, визначали ускладнення взаємин. Для матерів найгострішою проблемою, що супроводжує алкоголізм або наркоманію сина, було погіршення матеріального стану. Можливо, саме тому дружини значно частіше, ніж матері, головною причиною відвідування групових занять вважали можливість отримання професійної психологічної допомоги та визначали психолога як лідера групи. Це, в свою чергу, дозволяє припустити, що залежність як риса особистості притаманна дружинам у більшій мірі, ніж матерям.

Найважливішими наслідками групової роботи, на думку жінок,

було усвідомлення власних проблем і потреби навчитися жити з залежністю хворого чоловіка/сина. Втім, первинною мотивацією відвідування групи для жінок було “врятування хворого чоловіка/сина”. Попереднє сприйняття алкоголізму та наркоманії як пороку або поганої звички змінилося у жінок розумінням хворобливого характеру залежності. Таким чином, проведений аналіз показав, що групова робота ефективно сприяє змінам пізнавальних схем відносно сутності зловживання алкоголем/наркотиками.

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

О. Іванова (Школа соціальної роботи)

Соціальна політика, як будь-яка інша діяльність, для досягнення своїх цілей може використовувати певний набір інструментів.

Застосування різноманітних інструментів, їх поєднання, допоможе вирішити соціальну проблему комплексно: попередити її виникнення в майбутньому та вплинути на вже існуючі наслідки.

Одним з “улюблених” інструментів в Україні вважається **фінансова допомога**, якою намагаються покращити всі існуючі соціальні негаразди. Інструмент, безумовно, необхідний, але ефективність соціальної політики в Україні буде низькою, якщо, захопившись фінансовими допомогам, не розглядатимуть можливостей паралельного використання інших інструментів соціальної політики.

Часто більш ефективним виявляється надання **безготівкової допомоги**. Прикладами такої допомоги є житлові субсидії, часткове зменшення вартості товарів та послуг. Можливо варто було б поширити вже існуючу практику талонів на харчування.

Оподаткування. Важливим аспектом застосування цього інструмента в Україні на сьогодні є введення податкових пільг (для малозабезпечених сімей, на утриманні яких перебувають важко хворі або інваліди, котрі потребують постійного догляду і при відсутності останнього підпадають під опіку держави; для молодого подружжя при народженні дитини; для сімей, які всиновлюють, беруть на утримання (fostering) дитину або людину похилого віку; для безробітних, що починають власний бізнес).

Послуги. Перекваліфікація на більш конкурентноспроможну спеціальність, хоча з першого погляду потребує більше затрат, ефективніша за наслідками, ніж довготривале надання допомоги по без-